



“ Non est mortale quod opto ”

Mesalia

ORGAAN VAN DEN — — —
OUDHEIDKUNDIGEN KRING
— — — VAN WUESTWEZEL

(DRIEMAANDELIJKSCH TIJDSCHRIFT)

Vierde Jaargang

1929

Nr. 2

Oudheidkundige Kring van Wuestwezel

EERE-VOORZITTERS :

Baron R. de Kerchove d'Exaerde, Burgemeester van Wuestwezel.
Z. E. H. Raeymaekers, pastoor-deken, Esschen.

VOORZITTER : Jos. Van der Jonckheyd, kosten-drukker.

ONDER-VOORZITTER : Arthur Bosschaerts, onderwijzer, Gooreind.

SEKRETARIS : Karel Peeters, gemeentearchivaris.

SCHATBEWAARDER : Frans Verstraelen, onderwijzer.

AFGEVAARDIGDE VAN 'T GEMEENTEBESTUUR : C. Theuns, schepen.

BESTUURSLEDEN :

E. H. J. Van Loenhout, onderpastoor.
Jozef Cools, onderwijzer.
Gustaaf Goris, onderwijzer.
Jozef Van den Zegel, onderwijzer, Achterbroeck.

BESCHERMENDE LEDEN :

Gemeentebestuur van Wuestwezel.
Hoogerw. Mgr. Hoppenbrouwers, prelaat van Grimbergen.
Hoogerw. Mgr. S. Le Grelle, huisprelaat van Z. H. den Paus, Bibliotheek van het Vatikaan, Rome.
Gravin L. du Chastel de la Howardries, Hollain.
P. Vermoelen, lid der Bestendige Deputatie, Hoboken.
J. Schobbens, griffier der provincie Antwerpen.
Petrus Aerden, gemeenteontvanger.
Wed. J. Augustijns, Westdoorn.
J. Berben-Van Beeck, Antwerpsche steenweg, 115, Cappellen.
Maria Bervoets, onderwijzeres.
J. F. Bevin, oud-leeraar H. B. S. Bergen op Zoom (Holland).
Alfons Beyers, Dorp, 58.
J. Blicck, Troyentenhoflei, Berchem.
A. Bogaert, gemeentesekretaris, Borgerhout.
Dr. V. Bosschaerts, geneesheer.
Ben. Braeckman, Graaf van Hoornstraat, 52, Antwerpen.
L. Braeckmans, drukker-uitgever, Brecht.
Eerw. Heer Kannunik Broeckx, pastoor-deken, Contich.
Frans Breugelmans, Handelslei.
W. J. J. C. Bijleveld, archivaris, Leiden (Holland).
E. H. Celens, pastoor, Achterbroeck.
E. H. G. Celis, conservator v. h. Folklore Museum, Gent.
Fr. Claes, conservator Musea «Steen» en «Vleeschhuis», Antwerpen.
Fr. Collin, Consciencestraat, 13, Antwerpen.
Louis Cools, Handelslei, 67.
Armand Cosemans, Ballaerstraat, 50, Antwerpen.
Jos. Cosemans, De Beuckerstraat, 17, Antwerpen.
R. Cuvillier, Brantstraat, 27, Antwerpen.
Gustaaf Deckers, Candidaat-Notaris.
E. H. C. De Clerck, Tolstraat, 54, Antwerpen.
E. H. L. De Coster, pastoor deken, Eeckeren.
Edm. De Decker, Kerkplaats, Gooreind.
E. H. Karel De Decker, onderpastoor, Berlaer.
Wed. Eug. De Graef, Bredabaan, Gooreind.
Baron Fernand de Kerchove d'Exaerde, Kasteel « Sterbosch ».
Jonkvrouw Gwendoline de Kerchove d'Exaerde, Kasteel « Sterbosch ».
Baron Henri de Kerchove d'Exaerde, senator, Gent.
Jonkvrouw Marie-Claire de Kerchove d'Exaerde, Kasteel « Sterbosch ».
Jonkvrouw Marie-Louise de Kerchove d'Exaerde, Gent.
Baron Thierry de Kerchove d'Exaerde, Kasteel « Sterbosch ».
J. De Ridder-Van Beeck, Statiestraat, 17, Waterloo.
Alf. De Vrin, Edelinckstraat, 24, Antwerpen.
J. P. Dupont, Verbondstraat, 31, Antwerpen.
E. H. Gagelmans, pastoor, Hulsen (Baelen-Nethe).
Const. Goetstouwers, Calmpthoutsche Steenweg.
E. H. A. Goossenaerts, Legeraalmoezenier, Antwerpen.
Prof. Dr. L. Grootaers, hoogleeraar, Leuven.
E. H. Alb. Henderick, Leeraar.
Corn. Hens, maalter.
Jaak Hens, maalter.
H. Hoeven-Van den Wijngaert, expert-boekhouder, Hove.
Aug. Janssens, leeraar, De Bosschaertstraat, 229, Antwerpen.
Fr. Janssens, Turnhoutsche baan, 125, Borgerhout.
Jan Kenis, Westdoorn.

WESALIA

Orgaan van den Oudheidkundigen Kring
van Wuestwezel

ABONNEMENTSPRIJS : 5 fr. per jaar ; Buitenland 10 fr.

Beheer : FRANS VERSTRAELEN (postcheckrekening n^o 1656.25)

Redactiesekretaris : KAREL PEETERS, Wuestwezel.

De Schuttersgilden van Wuestwezel

I. — Het Kolveniers-, Bus- of Sint-Kristoffelsgild

(4^e Vervolg.)

DE OUDERMANS. Hoe zij in aanzien staan. Hun naamrol.

Op de gildedekens volgen begrijpelijkerwijze de *oudermans*. Het zijn de oudste schutters die van hun jongmanstijd deel maakten van het gild en het tot den laatsten ademtocht, viertig, vijftig, ja zestig jaren en meer, voorbeeldig getrouw bleven.

Allen hebben als « *aencomende* » deken en als deken « *gheweest* » het gild ten dienste gestaan — de uitzondering is uiterst zeldzaam — en later in den loop van hun gildeleven het een of het ander vertrouwensambt bekleed.

In het bestuur van het gild worden zij van rechtswege voor hun overige leefdagen opgenomen : in het begin drie in getal, eenige malen in het GB. de « *drie gheswoernen* » geheeten, doch het meest en later uitsluitelijk onder de sprekende benaming vermeld van de *oudermans*, *ou mans*, *oude liê* van het schuttersgezelschap.

Zij zijn de *seniores*, geëerd en geacht zooals hun oude dag en verdiensten het vereischen; de *patres conscripti*, de aangewezen raadsheeren van het gild en de vroede vaders van al de manschappen.

Geen rekening wordt voorgelegd dan ten overstaan van de *oudermans*, onmiddellijk vernoemd na, meermaals vóór de deken; geen besluit getroffen, geen *ordinantie* uitgevaardigd zonder hun medezegenschap.

Als andere gezaghebbenden naar de vergaderingen niet omzien, zijn de *oudermans* er altijd. Tot rond de helft der negentiende eeuw onderschrijven zij zoolang de hand meewil, hun naam onderaan de

gilderekeningen of schetsen van rekeningen, soms gansch alleen, met hoofdman en dekens.

* * *

Ziehier de naamrol der oudermans van het Kolveniersgild, uit het GB. zoo volledig het kon, voor den dag gehaald en opgegeven naar gelang zij in het gild getreden zijn.

In de gilderekeningen van 1689-1690 is voor de eerste maal spraak van *oudermans* tusschen de aanwezigen voor wie de rekening ter inzage en goedkeuring werd neergelegd.

1. 2. Het waren ongetwijfeld : CORNELIS CORNELIS PAUWELS, medestichter van Sint-Kristoffelsgild, deken *gedient hebbende* voor het gildejaar 1668-1669, en CORNELIS PEETER CORNELISEN, gildebroeder sedert 1673, deken van het dienstjaar 1680-1681, die, de twee eersten, als *oudermans* geboekt staan bij het voordragen der gilderekeningen van 1694-1695, bl. 174, en van 1697-1698, bl. 186.

3. PEETER (Bertel) MEEUS TAECHX, tot den gildecēd toegelaten in 1785, dienende deken van 1693-1694.

Het G. B. teekent als *gheswoeren* aan de getuigen der gilderekeningen van 1694-1695. Hij werd begraven den 10 Februari en was viertig jaren in het gild.

4. JAN ADRIAAN VAN LOOVEREN, bij de kolfschutters sedert 1694, deken van het gildejaar 1712-1713.

Hij onderteekent de gilderekeningen van 1724-1725 en volgende jaren. Hij maakte zes-en-dertig jaren deel van Sint-Kristoffel toen hij den 24 Maart 1731, overleden op de Biest, in de kerk ten grave werd gedragen.

5. CORNELIUS JAN AUGUSTIJNS, als busschietter het gild bijgetreden in 1695.

Teekent de gilderekeningen af van 1715-1716 en volgende jaren; een laatste maal die van 1732-1733 die bij uitzondering den 30 Augustus werd. Eenige dagen nadien, den 6 September, overleed hij. Acht-en-dertig jaren was hij bij de Kolveniers.

6. CORNELIS JAN BODEN, die den schutterseed aflegde in 1705. Hij was deken van het gildejaar 1708-1709 en voor zes jaren *serdant* gekozen in 1714.

Hij volgde J. A. van Looveren op als *ouderman* en onderteekende de gilderekeningen van 1752-1753.

Vijftig jaar schutter, scheidde hij uit het leven den 4 Juni 1755.

7. GABRIEL CORNELIS PEETERS, kolvenier geworden in 1706, dienstdeken van 1719-1720.

Hij teekent een eerste maal als *ouderman* de gilderekening af van 1739-1740 en een laatste die van 1756-1757. Hij was tevens altaar-meester.

Twee-en-vijftig jaren lang bij de gildebroeders van Sint-Kristoffel, had hij het tijdelijke met het eeuwige verwisseld, den 28 Oktober 1758.

8. ADRIAAN JACOBS VAN LOOVEREN, in het gild getreden ten jare 1712, deken van het dienstjaar 1715-1716.

Als *ouderman* onderteekent hij de rekeningen van 1760-1761 tot 1768-1769.

Hij overleed den 25 Maart 1773, na een-en-zestig jaren kolveniersleven.

9. ANTONIS ADRIAEN DAEMEN, bij de Bus gekomen in 1714, deken *van den jaere* 1730-1731.

Hij zet regelmatig zijn naam onder de gilderekeningen van 1734-1735 tot 1749-1750.

Hij stierf den 26 Oktober van laatstgeschreven jaar.

10. JAN ANDRIES AERDEN, gildebroeder sinds 1728, dienstdoende deken van 1736-1737.

Hij teekent als *ouderman* de gilderekeningen af van 1760-1761 tot 1774-1775.

Hij gaf den geest op 27 Juni 1776, wezende acht-en-veertig jaren bij de Bus.

11. JACOB ADRIAEN VAN LOOVEREN, ingekomen ten jare 1738, bestuursdeken van 1749-1750.

Volgt zijn vader Adriaen Jacob als *ouderman* op en onderteekent de gilderekeningen van 1772-1773 en een laatste maal die van 1780-81.

Hij ging tot een beter leven over den 18 Augustus 1783, twee-en-zeventig jaar oud en vijf-en-veertig gildebroeder.

12. BERTEL ADRIAEN VAN STAEIJEN, bij de kolfschutters aangenomen in 1739, dienstdeken van het gildejaar 1748-1749.

Hij teekent de gilderekeningen van 1765-1766 tot 1768 als *ouderman* af.

Hij was vijf-en-dertig jaren bij de Bus toen hij den 4 Oktober 1774 aflijvig werd.

13. HUYBRECHT BODEN, het gild bijgetreden ten jare 1749, dienende deken van 1757-1758.

Jaar voor jaar, van 1779-1780 tot 1795-1796 schrijft hij zijn naam onderaan de rekeningen.

Hij verliet deze wereld den 14 April 1797, negen-en-zeventig jaar oud en acht-en-veertig schutter.

14. BERTEL ADRIAEN VAN LOOVEREN, tot den eed aanvaard in 1751, deken van het dienstjaar 1777-1778.

Hij teekent de laatste maal de gilderekening van 1810 en overleed den 15 September 1811 in den ouderdom van zes-en-tachtig jaren. Hij was zestig jaar bij de Bus.

15. ADRIAEN MATTHIJSEN, sedert 1753 tot het gild behoorende, deken van het gildejaar 1771-1772.

Zes-en-twintig jaren, zonder onderbreking, van 1774-1775 tot 1801-1802, onderteekent hij de gilderekeningen. Tijdens het openstaan van het hoofdmanschap was hij als *ouderman* of oudste lid meestal de eerste der onderteekenaars.

Hij vertok naar de eeuwigheid den 22 Februari 1803, bij de zeven-tien jaren oud en op zijn vijftigste jaar lidmaatschap.

16 JAN WOUTER RAETS, bij de busschieters thuis sinds 1759, dienende deken van 1779-1780.

Is insgelijks een der immer aanwezigen bij het sluiten der rekeningen die hij onderteekent van 1784-1785 tot 1806-1807.

Hij verscheidde den 3 Oktober 1808, op twee-en-zeventigjarigen ouderdom, wezende ook bijna vijftig jaren bij het gild.

17. PEETER CORNELIS BEYERS, ingekomen ten jare 1766, deken van het gildejaar 1782-1783.

Hij onderteekent slechts de rekeningen van 1801-1802 tot 1809-1810 en sterft den 22 Juli 1811, acht-en-zestig jaar oud en vijf-en-veertig bij Sint-Kristoffel.

18. BERTEL BERTEL VAN STAEIJEN, het gild bijgetreden in 1770, deken van het jaar 1784-1785.

Met zijn handteeken keurt hij de gilderekeningen goed van 1802-1803 tot 1810-1811.

Hij overleed den 24 Mei 1812 op zeven-en-zestigjarigen leeftijd en twee-en-veertigjarig lidmaatschap.

19. PEETER VAN VELTHOVEN, als gildebroeder aanvaard ten jare 1782, dienstdoende deken van 1793-1794.

Vervangt Bertel van Staeijen als *ouderman* en onderteekent jaar voor jaar de gilderekening van 1812-1813 tot 1845.

Hij ging ten doode den 27 November 1845, oud zijnde acht-en-tachtig jaren, waarvan hij er drie-en-zestig voor het gild besteedde.

20. PEETER CORNELIS PEETERS, tot den eed toegelaten in 1790, werkdadige deken van het gildejaar 1798-1799.

Is denkelijk P. Beyers' opvolger als oudste lid van het kolveniers-gezelschap en teekent regelmatig de gilderekeningen af van 1810-1811 tot het jaar 1843.

Vijf-en-vijftig jaren bleef hij het gild getrouw en scheidde van deze wereld den 10 Februari 1845.

21. MATTHIJS ADRIAEN MATTHIJSEN, ingekomen ten jare 1790, deken van het dienstjaar 1812-1813.

Hij schrijft zijn naam de laatste maal onder de rekening van 1840. Zeventig jaren oud en een-en-vijftig bij de kolveniers, trok hij ter eeuwigheid den 18 Juni 1841.

22. ADRIAEN VAN TICHELT, in het gild aanvaard in 1809, bestuursdeken van het jaar 1822-1823.

Hij is opvolgens onderteekenaar der rekeningschetsen van de jaren 1821 tot 1844.

Hij stierf den 2 April 1861 in den ouderdom van zeven-en-tachtig jaren en omtrent twee-en-vijftig lid van het Busgild.

23. ADRIAEN SNELLAERTS, in het gild aangenomen ten jare 1824, verantwoordelijke deken van de dienstjaren 1831-1832 en 1832-1833.

Hij onderteekent *A. Snelders*, een eersten keer de rekeningschets van 1846 en den laatsten keer die van 1858.

Hij scheidde van het leven den 26 December 1859, zijnde een-en-zeventig jaren oud en vier-en-dertig bij de Bus.

24. WILLELMUS PEETERS, ingekomen ten jare 1824, deken van het gildejaar 1834-1835.

Hij staat als *ouderman* vermeld op de lijsten der schutters van 1869 en 1877.

Hij spant de kroon onder al de gildebroeders van de Bus, *zeven-en-zestig* jaren bleef hij er aan gehecht en overleed den 28 Juni 1891, in den hoogen ouderdom van vijf-en-negentig jaren.

25. JAN PEETER VAN LOOVEREN, in 1825 bijgetreden, deken van het gildejaar 1836-1837.

Hij onderteekent de gilderekeningen van 1840-1841 tot 1858-1859.

Hij vertrok naar de eeuwigheid den 29 Oktober 1861, vijf-en-zeventig jaar oud en zes-en-dertig onder het gild.

26. JAN ADRIAEN MATTHIJSEN, bij de kolfeschutters aangevaard in 1842, deken van het dienstjaar 1856-1857.

Als *ouderman* komt hij voor op den ledenlijst van 1869.

Hij verliet het aardsche den 26 November 1894, in den ouderdom van negen-en-zeventig jaren waarvan hij er twee-en-vijftig onder de gildebroeders doorbracht.

27. PEETER JAN ANTHONISSEN legt den gilde-eed af bij de Kolveniers in 1842, was dienstdeken van het jaar 1854-1855.

Hij staat als *ouderman* vermeld op de lijsten van 1869 en 1877.

Hij was twee-en-zestig jaren oud en zeven-en-dertig bij de Bus, toen hij uit deze wereld vertrok den 31 Augustus 1879.

28. CORNELIS AUGUSTYNS, in het gild getreden ten jare 1843, deken van het dienstjaar 1858-1859.

Op beide bovengenoemde ledenlijsten staat hij als *ouderman* aangeeteekend.

Hij ontsliep in den ouderdom van vier-en-zeventig jaren, den 14 Oktober 1884, na een-en-vierzig jaren lidmaatschap.

29. PEETER DE RYCK, insgelijks het gild toegetreden in 1843, heeft hij het dekenschap uitgeoefend tusschen de jaren 1865 en 1873.

Hij komt als « *ouderdom* » voor op de ledenlijst van 1877.

Hij overleed den 1 Maart 1886, drie-en-zeventig jaren oud en wezen drie-en-vierzig jaren onder de schutters.

30. ADRIAAN ELST, bijgekomen in 1849; zijn naam moet het getal der dienende dekens volledigen van 1865 tot 1873, 3^e jaarg. 4^e aflevering, bl. 56.

De ledenlijst van 1888 geeft hem op als *ouderman*.

Den 19 Augustus 1899 verwisselde hij dit leven, oud zijnde vijf-en-tachtig jaren en vijftig deelgenoot der Bus.

31. JAN FRANS VAN LOOVEREN, gildebroeder geworden in 1856, deken van het dienstjaar 1862-1863.

Hij teekent het GB. van 1884 tot 1899 en sterft den 11 September 1900, vier-en-zeventig jaren oud en vier-en-vijftig bij de Kolveniers.

32. CORNELIS VAN TICHEL'T, aanvaard ten jare 1856, deken ongetwijfeld tusschen de jaren 1882 en 1886.

Als *ouderman* staat hij aangeteekend op de ledenlijsten van 1888 en 1906 en vierde in laatstgenoemd jaar zijn vijftigjarig lidmaatschap van het gild.

Hij ontsliep in den Heer den 14 Januari 1910 in den zaligen ouderdom van negen-en-tachtig jaren.

33. ADRIAAN FRANCKEN, kolfschutter geworden in 1857, dienende deken van 1874-1875.

Op de ledenlijst van 1888 opgegeven, teekent hij een laatste maal de rekeningschets van 1900 en overleed den 14 Juli 1902, oud zijnde zeven-en-zestig jaren en vijf-en-veertig maat van Sint-Kristoffel.

34. JAN BAPTIST STAEPELS, ten jare 1861 in het gild getreden, dienstdoende deken van 1878-1879.

Hij onderscheidde zich op de koningschieting van 1884 met den hoogvogel te kapseizen dien de heer graaf Robert du Chastel er nu licht afwipte.

De edele graaf ontving van den hoofdman de koningsbreuk om den hals, doch ontdeed er zich aanstonds van om ze zijn mededinger te omhangen, hem bewogen toesprekende : « Voortaan, Staepels, draag gij in mijne plaats en met volle recht dit koningssieraad overal waar het gild zich vertoont, gij hebt het mede verdiend. »

Beiden stapten arm aan arm omringd van de juichende gildebroeders ter gildekamer heen en onder het luidruchtig hoerageroep der toegenegen menigte die met het eervolle en allerloffelijkste gedrag van den vromen edelman zoo gulhartig instemde.

Dit heuglijk feit, ons later medegedeeld, blijft waardig aangestipt en zal op bl. 48, 3^e aflevering van vorigen jaargang, Jan Baptist Staepels, den feesteling van 1884, den eersten stellen der plaatsvervangende koningen.

Bij deze gelegenheid werd Staepels onder de *oudermans* van Sint-Kristoffel gerangschikt.

Hij overleefde slechts vier jaren de eer die hem was befallen en stierf den 28 September 1888 in den ouderdom van acht-en-vijftig jaren, wezende zeven-en-twintig jaren gildebroeder.

35. PEETER JAN PEETERS, ten jare 1862 als ingekomen op de ledenlijst van 1906 aangeteekend, deken denkelijk tusschen de jaren 1882 en 1885.

Als *ouderman* verschijnt hij op de ledenlijst van 1888. Hij vierde in 1912 zijn jubilee van vijftig jaren gildebroeder en sloot voorgoed zijn oogen den 29 Oktober 1919 zijnde vier-en-tachtig jaren.

36. JACOBUS AERDEN, in het gild aanvaard ten jare 1871, verantwoordelijke deken van de dienstjaren 1888-1889, 1889-1890 en 1890-1891.

Als *ouderman* in het bestuur van het gild gekomen bij het overlijden van Jan Adriaan Matthyssen in 1894.

Vijf-en-zeventig jaren oud en vier-en-dertig kolfschutter, stierf hij den 23 Februari 1905.

37. JAN BAPTIST STAEPELS, zoon van den eersten plaatsvervangenden koning en ouderman, het gild toegetreden in 1885, dienstdeken van 1896-1897.

Sedert 1906 zetelt hij als *ouderman* in het bestuur en is heden in levenden lijve de oudste der oudermans van Sint-Kristoffel. Moge hij het nog ettelijke jaren volhouden.

38. PEETER JOZEF STAEPELS, broeder van voorgaande, gildelid geworden in 1888, deken van het dienstjaar 1905-1906.

In het bestuur waaraan hij als koning-plaatsvervanger deelnam, bij zijn ontslaggeving in 1918 als *ouderman* behouden, ontsliep in den Heer den 4 Juni 1927. Hij was oud vier-en-zestig jaren en negen-en-dertig lid van gild en bestuur.

39. KAREL EUGEEN VERELLEN, busschieter sedert 1896, dienende deken van de jaren 1898-1899 en van 1901-1902 tot 1904-05.

Hij werd als *ouderman* in het bestuur erkentelijk opgenomen in 1906 en overleed den 18 September 1912, oud zijnde omtrent vijf-en-zestig jaren.

40. THEOFIEL VERELLEN, ingekomen ten jare 1907, deken van het gildejaar 1907-1908.

Hij volgde in 1919 P. J. Peeters op in het oudermanschap dat hij heden nog bekleedt.

41. PETRUS AERDEN, gildebroeder sinds 1905, dienstdoende deken van het jaar 1908-1909.

Hij komt in het bestuur als *ouderman* bij de dood van K. E. Verellen in 1912.

42. LODEWIJK DE RYCK, bij de Kolveniers aanvaard in 1906, dienende deken van het jaar 1912-1913, opnieuw deken toen in 1914 de groote oorlog losbrak en het gildeleven stopte; na den wapenstilstand een derde maal de dienst van deken hervattende voor het gildejaar 1918-1919.

Tot *ouderman* verheven na het overlijden van P. J. Staepels in 1927, is hij de jongste in het bestuur. God geve dat hij er de oudste worde!

P. v. G.

Oude Moer- en Turfuitbating

Wie de kaart der gemeente Wuestwezel beschouwt, staat wel eenigzins verwonderd over de vele « blauwe » vlekken, die het meest Noorderlijke deel bedekken. Wie in 't natte seizoen een wandeling maakt naar Achtmaal (het eerste huizencomplex op Hollandsch grondgebied) zal wel weten meê te spreken over die uitgestrekte waterplassen of vennen, en, wie wat laat vertoeven zou, kon wel eens varen zooals Van den Oever's verdoolde wandelaar en in 't Zwarte Ven de verzonken klok hooren brommen. (1)

Plaatsnamen als « *Hollandsch Diep* » en « *Bruinleegt* » zijn niet van aard om een aangename wandelplaats te veronderstellen. 't Is er wijd en nat, dat is al wat men noodig heeft om dit deel onzer gemeente te beschrijven.

Doch alles verandert en als de menschen thans zeggen : « Er wordt veel gewerkt in d'hei en in 't moer, » dan duidt dit zeker wel op de uitgestrekte heivelden die reeds in weiland herschapen zijn, en op andere, die voortdurend ontgonnen worden. Wat door velen geroemd wordt als een « flinken stap vooruit » en als « een nieuwe bron van bloei en welvaart » moet ons toch eenigzins droef stemmen omdat daardoor verdwijnt wat ons nog overblijft aan oude turfvaarten en moerkuilen : herinneringen aan de vroegere moer- en turfrijverheid.

Ten gerieve onzer lezers hebben we eenige gegevens verzameld, meest bijzonderheden over de uitbating hier ter plaats en die kunnen dienen ter aanvulling bij al wat er over dit onderwerp reeds in boeken en tijdschriften verschenen is. (2)

* * *

I. DE EIGENAARS.

Naast de Heeren der omliggende heerlijkheden en der leenroerige zelfstandigheden, als de Heeren van Esschen en Calmpthout (abten van Tongerlo), van Breda (graven van Nassau), van Bergen op Zoom en van Wuestwezel, waren het meest de groote geestelijke gestichten die moederterreinen bezaten. (3) Vandaar dat we onder Wuestwezel thans nog vinden de *Chatroise-moeren* en de *Begijne-moeren*.

De moergronden werden door de Heeren zeer op prijs gesteld want ze vertegenwoordigden eene flinke opbrengst.

Omtrent het moerbeizit der Wuestwezelsche heeren vinden we verschillende aanduidingen. Reeds onder Hendrik van Wilre († 1302)

(1) Wesalia III^e jg. blz. 30 « De verzonken klok ».

(2) In « Bijdragen tot de Geschiedenis » (XIX, 492-498) geeft de Heer R. Havermans « Enkele Geschiedkundige Algemeenheden nopens de Turfvaarten in het N.-W. der Provincie Antwerpen » waarin gehandeld wordt over het turfvaarten-complex. Een paar feiten raken onze gemeente en zullen hier later ook aangeduid worden.

(3) Onder Calmpthout alleen had Tongerlo in 1518 niet min dan 302 bunderen moer. (PRIMS. Geschiedenis van het Antwerpsch Turfdragers ambacht, blz. 3.)

bezat het Antwerpsch Gasthuis zeer belangrijke moergronden, zooals we opmaken uit een document van dien tijd, waarin we lezen : « Door gift van dezen Hendrik van Wilre bezit het Groot Gasthuis van Antwerpen onder den Heer (van Wezel) de tienden, het personaatsrecht van de Kerk en verschillende boerderijen en landerijen, onder dewelke sommige lage streken zijn, waaronder een zwarte grond zit, bestaande uit een zekere koolaardige stof, gewoonlijk geheeten « moeren » — en het slijk, daaruit gehaald en gedroogd door zon en wind is ten eerste geschikt om het vuur te voeden. » (1)

Ook de Abdij van S^t Bernaards bezat moergronden te Wuestwezel en wel in de « Putoirsmoeren » aan de Smeyersvaart, zooals blijkt uit een akt van voorwaarden dd. 1 Juni 1552. (2)

Benevens de vorige vermelding onder Hendrik van Wilre, kennen we er een van zijn kleindochter Maria, die gehuwd was met Geeraart van Wesemael, die verklaart dat zij in 1331 verkocht heeft « ...aerde diemen heet van den Putte, vyftigh bunderen moers, gelegen inde prochie van Wesele, Westdorne, etc. »

In den « vroentebrief » door Jan van Assche en Cornelia van Bergen, uitgevaardigd in 1440, maakten de schenkers het voorbehoud ... « dat alle onse moer inden voorschreven dorpe gelegen tot wat plaetse hij zij ofte bevonden worden diep ofte ondiep ons ende onse erven en naercomelingen allen blijven sal ende toebehooren »... (3)

Al goed dat de schenkers der vroente dit voorbehoud gemaakt hadden, want rond het jaar 1530 begonnen de ingezetenen van Wuestwezel een paar vennen (Saetgoren, Smedeven en groot en klein Loderyck) uit te moeren.

Vrouwe Maximiliane van der Noot, die als weduwe van Ridder Philips van der Meeren, de Heerlijkheid en dus ook de moederreinen in bezit had, liet dat niet gebeuren en diende een verzoek in bij den Raad van Brabant om in dit geval handelend op te treden en uitspraak te doen. Daarop is een afgevaardigde van den Raad « gereden uit onse stadt van Brusselle den tweeden dagh van Septembris int voorschreven jaer 1530, naer Wuestwesel en heeft aldaer des Sondaghs viere inde voorschreve maendt van Septembris naer de vroegmisse, doen vergaederen voor de hooghmisse aldaer voor de kercke, die gemeene ingeseten van desen dorpe ende aldaer in de vierschaer, in de tegenwoordigheden van den officier, schepenen ende een groot deel van ingeseten aldaer vergaedert synde, lecture gedaen van denselven open Brieven (hier wordt bedoeld de « vroentebrief » van 1440) ende by Edictie van onsen wegghen gedaegt, die voorschreven gemeene ingeseten van Wuestwesel te comen ende te compareeren in onsen Raede van Brabant dn 28ⁿ Septembris om aldaer te aenhooren alsulcken ver-soeck, als die voorschreven inpetrante (Vrouwe van der Noot) soude willen doen, ten eynde dat gebleken, van tgene des voorschreven moeren, soo wel geheeten Clyn, daer men slaggh torff ende goeden brandt aff maeckte, als delfmoer oft spectmoer, inde voorschreven vennen

(1) Aangehaald in LE ROY. Notitia Marchionatus S. R. I. blz. 133.

(2) Gemeentearchief Wuestwezel — Bundel « Moeren » n° 2.

(3) Wesalia, II^e jg. blz. 24.

ende heyde synde, souden verclaert worden te syn waerachtigen moer... » (1)

De ingezetenen van Wuestwezel (althans hunne afgevaardigden) beweerden dat het « moer » dat zij gestoken hadden, geen écht moer was, maar wel een soort aarde of klei, die ook als slag turf kon bewerkt worden. Dit voorwendsel kon echter niet baten en de uitspraak viel uit ten nadeele der ingezetenen, omdat in den « vroentebrief » duidelijk vermeld stond « *alle* onse moeren... ofte zy bevonden worden diep ofte ondiepe. » (2)

II. MOERVERKOOPINGEN.

De heeren, die de moerterreinen in bezit hadden, namen eerst voor henzelf de noodige brandstof en het overige werd op bepaalde tijdstippen openbaar verkocht. Alhoewel in groote trekken de formaliteiten der gewone verkoopingën gevolgd werden, zijn er toch eenige typische bijzonderheden die als voorwaarden bij de moerverkoopingën werden gesteld. Daarom zullen we hier een paar dezer verkoopingën nader beschouwen.

1. Verkoop door den Prelaat van S^t Bernaardsabdij en den Heer van Wuestwezel (Vrouwe van der Meeren). 1 Juni 1552.

Het was de Rentmeester van het Hof van Wuestwezel, die, namens Vrouwe van der Meeren en namens den Prelaat van S^t Bernaards, de verkooping hield. De voorwaarden werden opgemaakt door den Meier en de Schepenen van Wuestwezel en ondertekend door sekretaris Adriaen Diericsens.

De te verkoopen moeren werden aldus omschreven : « *alle de moeren gelegen de Rechte Vaert, geheeten Sneyers vaert, endè nogh twee Buynderen oft daer omtrent, gelegen op die Westsyde van die Satroosen moeren ende die achtermoeren, ende nogh die moeren gelegen boven die verkoghte moeren, die Mevrouw verkoght heeft, liggende op die Oostsyde, t'eynde die Putoirs moeren, streckende totten Steenpael toe.* »

Dan volgen de bepalingen.

1^o/ De moeren moesten geleverd worden per roede, maar de koopers mochten kiezen ofwel de roede van Tongerlo ofwel die van Wuestwezel. (3) Vaarten en riolen moesten meêgemeten worden zoo wel als het moer, zonder onderscheid of het diep of ondiep zat.

2^o/ De koper van den eersten Bunder moer kreeg daarbij een schuit, evenzoo de koper van den tweeden Bunder, tot de 36 of 38 schuiten op waren. Moesten er meer Bunders moer zijn dan schuiten,

(1) Gemeentearchief Wuestwezel — Bundel « Moeren » n^o 6.
Afschrift opgemaakt door Notaris M. V. Battremont in 1629, dat als opschrift draagt : « *Sententie uyt den Raedt van Brabant, waer by verclaert wordt dat Vrouwe van der Noot, vrouwe(van) Woestwezel, gerechtigh is tot alle de Moeren gelegen onder deselve Heerelyckheyt. De anno 1532 Novemb. 10.* »

(2) Wesalia, II^o jg. blz. 24.

(3) De roede is thans te Wuestwezel $\frac{1}{3}$ are.

dan kon men den verkooper toch niet verplichten tot het leveren van meer schuiten dan er in de vaarten lagen.

3°/ De verkooping geschiedde « *metter Bernende keirse* » voor een termijn van vijf jaar. Het was dus eigenlijk een verpachting van de moeruitbating, zooals we verder zullen zien.

4°/ De putten die reeds gedolven waren moesten bijbetaald worden, daar dit reeds een voordeel daarstelde voor de koopers. De afgesteken turven waren eigendom der koopers.

5°/ Zooals bij andere openbare verkoopingën, moest de kooper een borg stellen, 't is te zeggen iemand aanduiden die voor hem borg bleef bij een gebeurlijk niet nakomen der verplichtingen. De verkooper moest den borgblijver kennen en er mede tevreden zijn. Die binnen de maand na den koopdag geen borg had aangeduid, werd aanzien als zijnde geen kooper, de door hem gekochte moeren werden opnieuw verkocht en viel het verschil in den verkoopprijs uit ten nadeele van den verkooper, dan moest de eerste kooper dit verschil bijbetalen.

6°/ De verkooping geschiedde per Bunder. Wie « geluk kreeg, » en dus kooper werd moest boven den koopprijs betalen tien Rynsgulden en drie stuyvers, die moesten dienen tot betaling van het gelag, na aftrok van de onkosten.

Waren de penningen denzelfden dag niet opgedronken, dan werd het gelag 's anderendaags vóór den noon voortgezet.

7°/ Als de moeren « *niet genogh gelden en mochten* » en wanneer de kaars reeds ontstoken was, dan mocht de Rentmeester de kaars uitdooven, dan was de koop niet gesloten en Mevrouw bleef « *by haer moeren* ».

8°/ De aanwezigen, die geen moeren ingezet hadden of geen hoogen hadden gezet, waren niet « *gehouden hun gelagh te betaelen.* »

9°/ Zoo de kaars bij verzuiming of op een andere wijze uitging, wanneer ze ontsteken was door den Rentmeester, dan mocht de kaars terug ontsteken worden, zonder dat iemand recht had op den bij toeval toegewezen koop. Hetzelfde was voorgescreven zoo de kaars uitging op 't oogenblik dat er twist of « *differentie* » was bij 't verhoogen.

10°/ De manier van verkoopen nu : De roeper begon af te roepen van een som door den Rentmeester vastgesteld, een som die echter veel hooger was dan de waarde van den koop. Hij riep dan in dalende orde, steeds verminderend met 10 of met 5 Rynsgulden. Zoohaast iemand dacht dat de roeper aan de waarde was, dan riep deze kooper « *mijn!* » Deze kreeg den « *palmslagh* », hij raakte met zijn hand de hand aan van den Rentmeester. Daarna ging de kooper buiten en nadat hij terug binnen gekomen was mocht hij de eerste « *hoogen* » zetten, « *elck hoogste van thien Rhynsgulden, daer aff sal den hooger hebben die helft ende den verkooper die ander helft, ende is het saecken, dat die den palmslagh heeft, niet en begeert te hoogen, soo magh eeniege-lyck hoogen die het belieft en sal altoos hebben de helft van de hoogen magh hoogen sooveel hoogen ende soo dickwils als het hem belieft.* » (1)

(1) Het is nog een algemeen gebruik te Wuestwezel en omstreken met verdienen te verkoopen. De verdienen gelden thans 5 fr. waarvan 1 fr. voor den bieder.

11°/ De kooper van moer had jaarlijks aan den Heer een cijns te betalen van 2 Rynsgulden per bunder, maar van zijn kant moest de Heer het gebruik toestaan van de « meren » (vergaarplaatsen van water) « om dat water te houden omme mede te vloten. »

12°/ Eens de moeren uitgedolven en vlot gebracht, « sal Mevrouw ofte haere Nacomelingen, dien selven Erfgrondt, daer de moeren uytgedolven ende gegraven zyn, wederom aanveerden als haer eygen proper goed ende erve, ende haeren wille daer mede doen. »

13°/ De volgorde der verkooping werd aldus geregeld : « eerst beginnen te vercoopen in 't Graven ontrent den Steenpael, opwaerts streckende naer de Putoirsvaert, tot den vergoghten moere ende daernaer ontrent twee buynderen moers, achter de Satroosen moeren. »

Verder waren het de gewone voorwaarden betreffende « betaalin-
ghe », « uytpaddinghe » enz. zooals voor andere verkoopingën of ver-
pachtingen.

2. Verkoop van 29 en 30 Juli 1676.

Thans is het de Heer van Wuestwezel en Westdorne die « naer voorgaende proclamatie des vorsters, ende met den uytganck van de brandende keirsse » zou verkoopen « verscheyde coopen van moeren gelegen onder desen Dorpe van Wuestwezel op verscheyde plaetsen ende venmen. »

De « conditien ende voorwaarden » zijn omtrent dezelfde als voor den vorigen verkoop, alleen de termijn van uitmoeren werd bepaald op twaalf jaar, terwijl de hoogen gesteld werden op drie gulden, waarvan een derde voor den « hooger » en de rest voor den kooper.

Van meer belang is het den uitslag der verkooping te beschouwen. We laten hier den tekst volgen voor het eerste perceel :

« De eerste parceel ofte cavel, sijnde het peerdtsevenneken aenden molen.

Affgeroepen van drijhondert guldens aff is gemijnt bij d'heer Joannes Oudenrogge, Pastor, op drij en seventigh guldens, is geconditioneert, dat desen coop sal worden betaelt in twee paeyens ende termynen, d'een helft te Bannisse des jaers 1677 en de andere helft te Bannisse daarnaer synde Bannisse 1678, ende heeft geset sesse hoogen, de selve set nogh vier hoogen, deselve set nogh twee hoogen, Cornelis van Aerde set nogh dry hoogen daarmede hem desen coop is gebleven met den uytganck van de brandende keirse. Borge : Adrianus Anthonis van Looveren. »

Zoo volgen dan de andere koopen waarvan we slechts de bijzondere aanduidingen geven :

Koop 2 : « het Baggervenneken, gelegen bij 't voorgaende, » kooper : Pastor Joannes Oudenrogge voor 25 gulden en 12 hoogen.

Koop 3 : « het venneken, genaemt 't Lanck venneken, gelegen bij 't voorgaende » kooper : Bartholomeus Cornelis Lambrechts voor 120 gulden en 24 hoogen.

Koop 4 : « *het venneken genaemt het Drinckvenneken,* » kooper : Jan Adrianus van Pelt, voor 62 gulden en 5 hoogen.

Koop 5 : « *twee vennekens aen westzijde van den Meltenbergh* » kooper : Jan Adrianus van Pelt, voor 40 gulden en 6 hoogen.

Koop 6 : « *eerste Bleecken venneken van den oosten inne* » kooper : B. C. Lambrechts voor 183 gulden en 25 hoogen.

Koop 7 : « *een venneken gelegen achter dese Bleeken, genaemt 't Vlasvenneken,* » kooper J. A. van Pelt, voor 170 gulden en 7 hoogen.

Koop 8 : « *een venneken gelegen op de Bleekerheyde, genaemt de Hooyschoere.* » « *Affgeroepen van twee hondert guldens aff, is opgehouden op dertigh guldens,* » dus niet verkocht.

J. A. van Pelt heeft denzelfden dag nog gekocht « vier kljne vennekens gelegen aenden Kivit », waarvoor hij aanstonds in species betaalde tien pattacons.

's Anderendaags, den 30 Juli, werd de verkooping voortgezet.

Koop 1 : « *een venneken genaemt t' Valckvenneken, gelegen aenden nieuwen gegraven loop in den Wijmer ofte daer omtrent, sooverre als 't selve onder de jurisdictie van Wuestwezel gelegen is,* » kooper : Hendrik de Crom, voor 25 gulden en 4 hoogen.

Koop 2 : « *een venneken gelegen by den Wymer.* » Kooper : Hendrick de Crom voor 5 gulden en 1 hooge.

Koop 3 : « *twee vennekens gelegen achter Jacob Bastiaens aen de Riote,* » kooper Jacob Bastiaense voor 3 pattacons.

Koop 4 : « *het venneken genaemt den Bruynen lest,* » kooper : J. A. van Pelt, voor 80 gulden en 6 hoogen.

Koop 5 : « *het kleijn venneken,* » kooper J. A. van Pelt, voor 132 gulden en 16 hoogen.

Koop 6 : « *een parceeltien moers gelegen aen de oostseyde van de Wolckenvenne,* » kooper : J. A. van Pelt, voor 50 gulden en 5 hoogen.

Het is zeker dat de voornaamste koopers als Jan Adrianus van Pelt en B. C. Lambrechts al den gekochten « brand » niet voor eigen gebruik zullen noodig gehad hebben. Dien tijd (einde 17^e eeuw) werd nog veel moer naar Antwerpen vervoerd, de moertering bloeide nog zoozeer dat de « moerluyden » er een eigen gilde konden op na houden, de Sint-Niclaesgulde, die gevestigd was bij Hendrik de Crom (nog een moerkooper). Waar de andere gilden zich vergenoegden met op de teerdagen bier en « zuype » te drinken, konden de gildebroeders van Sint-Niclaes zich de weelde veroorlooven Fransche wijnen en Brandewijn met heele stooopen op hun tafels te brengen — getuigen de rekeningen der gilde uit de jaren 1680.

Blijft ons nu nog een woordje te zeggen over de vaarten, wat we echter verschuiven naar een volgend nummer.

K. PEETERS.

Gevecht tusschen Soldaten en Boeren

(27 November 1678.)

Een afdeeling van een Engelsch regiment kwam te Wuestwezel aan den 26ⁿ November 1678, om 's anderendaags 's morgens verder op te rukken.

Onze inwoners waren dat doortrekken van troepen al lang gewoon want reeds meer dan een halve eeuw hadden ze zonder onderbreking allerhande vreemdelingen moeten herbergen. De oversten namen gewoonlijk hun intrek in de groote afspanning « *Amsterdamme* » (waarschijnlijk het oude Posthuis) op den Kruisweg, terwijl de minderen zelf inkwartiering zochten in de omliggende hoeven.

Dien avond, den 26ⁿ November, kreeg Jacob Bastiaenssen ook een Engelschman te gast. Willem, zoo heette de soldaat, voelde zich spoedig thuis, Jacob gaf hem kost en drank en nadat ze samen wat gepraat hadden zocht elk zijn slaapplaats op.

Weldra was heel 't gehucht in de diepste rust, de boeren, vermoeid van hun zware dagtaak, de soldaten uitgeput van hun tocht, allen genoten van een weldoenden slaap. Plots werd Jacob Bastiaenssen gewekt door 't geroep van een soldaat, 't was Willems makker, ingekwartierd bij Walraven Geertsen. Nog tweemaal kwam hij terug om Willem te wekken, doch deze wilde niet opstaan omdat 't nog veel te vroeg was. 's Morgens was de roeper al gauw ten huize van Jacob Bastiaenssen en eischte van den boer twee schellingen in geld. Jacob kende echter die soldatenmanieren en antwoordde, misschien reeds uit gewoonte, dat hij geen geld had en er dus geen kon geven. Zonder verder aan te dringen trok de bedelaar af, gevolgd door Willem. Waarschijnlijk waren ze om versterking geweest, want korten tijd daarna verschenen ze in gezelschap van twee andere soldaten, die ook bij Walraven den nacht hadden doorgebracht.

Nu waren ze echter niet zoo gemakkelijk, weer deed dezelfde het woord, zeggend : « Sa schaft geld, sacrament, schaft geld, maakt het peerd los! » Jacob bleef bij zijn eerste gezegde en beweerde bij hoog en bij laag geen geld te hebben. Doch de Engelschen verstonden het alzo niet, ze trokken naar den stal, stampten de deur in en maakten het paard los om het meê te nemen. Ziende dat 't nu gemeend was, wilde Jacob zijn paard afnemen, maar één tegen vier dat was nutteloos. Onder bedreiging dat ze hem zouden slaan, vertrokken de plundersaars met hun buit.

Woedend besloot onze boer recht te doen gelden en zonder dralen liep hij naar de herberg « *Amsterdamme* » om er den kapitein te vinden, doch deze was daar, spijtig genoeg, niet gelogeerd.

Juist toen Jacob buiten de afspanning kwam, verschenen ook de vier soldaten met het paard voor het huis der kinderen Maes. Hij zou dus maar zelf rechter spelen : hij nam een schup en sloeg den teugel van het paard uit de handen van een der roovers. Nu werd het een hardnekkig gevecht, de soldaten verweerden zich met hun « roeren »

terwijl Jacob met zijn schup in 't rond sloeg. Vier boeren, die 't rumoer gehoord hadden, kwamen toegeloopten om hun gebuur te helpen. De Engelschen zouden het kwaad gekregen hebben, maar een van de soldaten had van de algemeene strubbeling gebruikt gemaakt om ter zijde te springen en in stilte zijn geweer te laden met gekapt lood. Terwijl het gevecht volop aan gang was, knalde plots een schot, een boer stortte neer : het moordend lood had Jan Marynissen in volle borst getroffen, zoodat hij denzelfden avond nog overleed. (1)

Aanstands werd de dorpsverheid op de hoogte gebracht van het gebeurde, de Schout deed het noodige onderzoek en den 1^{en} December werden in 't bijzijn der Schepenen al de verklaringen nauwkeurig opgeschreven en ondertekend door de getuigen, om te dienen als het noodig mocht blijken. (2)

De soldaten waren verder getrokken, eens te meer een droeve herinnering achterlatend van hun verblijf. K. P.

(1) Het doodboek der parochie vermeldt, dat Jan Marynissen den 30 Nov. 1678 in Calmthout begraven werd, en dat den dienst te Wuestwezel heeft plaats gehad. Moeten we hieruit niet veronderstellen dat Jan Marynissen een hoeve-knecht was, uit Calmthout afkomstig, en dat zijn familie hem daar laten begraven heeft?

(2) 't Is aan deze geschreven getuigenissen dat we dit verhaal ontleenen. Het stuk is getiteld : « *Informatie genomen bij S^r Peeter Maesmans, Schouteth, nomine officij, over het doodschieten van Jan Marynissen gedaen bij een der soldaten van een Engels Regiment alhier gelogeert geweest sijnde opten 26^{en} en 27^{en} November 1678, geschiet sijnde opten selven 27^{en} November des morgens voordien woonhuysse vande kinderen Cornelis Janssen Maes.* »

Actum den iersten December 1678, ter presentie van Jacob van Ostaejen ende Peeter Anthonis Peeters, schepenen in Wuestwezel. »

Ons Eigen Hoekje

Adresverandering. — Mogen we onze leden en lezers nogmaals verzoeken bij gebeurlijke adresverandering zulks dadelijk aan het beheer van ons tijdschrift bekend te maken.

Moesten er onregelmatigheden bestaan in het ontvangen van de afleveringen, dan zouden we dat gaarne vernemen.

Losse nummers kunnen nog steeds toegezonden worden, men hoeft slechts te storten op postchekrekening n^o 1656.25 (Fr. Verstraelen, Wuestwezel) met vermelding der gevraagde nummers.

Onze voorraad van « Wuestwezel en de Oorlog 1914-18 » is uitgeput.

Nieuwsjes

— *De aloude abdij van Tongerlo* werd op 28 April ll. gedeeltelijk door brand vernield. De schade is onschatbaar als men bedenkt dat prachtige schilderijen, fraaie kunstwerken en zeldzame boeken de prooi der vlammen werden. Ook van het persoonlijk werk der kloosterlingen is veel verloren gegaan, o. m. dat van E. H. Kan. A. Erens, die klaar was met het tweede deel der *Geschiedenis van de Abdij* — een reuzenwerk, dat jaren en jaren geduldige opzoekingen en navor schingen heeft gekost.

Het archief der abdij, dat voor de geschiedenis onzer gemeente van groot belang is, bleef gelukkiglijk ongedeerd.

Er werd een Nationaal Komiteit gesticht, — en te Turnhout werd reeds een vergadering gehouden tot de stichting van een Centraal Komiteit — om het noodige kapitaal te verzamelen ten einde de eens zoo prachtige abdij, de luister onzer Kempen, te doen herrijzen uit haar puinen. Wij hopen dat onze leden, indachtig wat de Kempen aan de abdij is verschuldigd, deze werking tot heropbouw zullen steunen zooveel het in hunne macht is.

— De Heer Gouverneur der Provincie, in een schrijven aan de gemeentebesturen, vestigt de aandacht op de archieven betreffende de *Belgische omwenteling van 1830* en den toestand der volgende jaren.

Op zijn verzoek wordt een inventaris opgemaakt van al de oorkonden betrekking hebbende op de omwenteling, de aanstelling van het Vorstenhuis en de feestelijkheden ter herinnering aan deze gebeurtenissen gehouden.

Deze inventaris belooft zeer interessant te worden, Wuestwezel ligt immers vlak bij de Hollandsche grens, tegen de groote baan Antwerpen-Breda, en zooals gewoonlijk werd het hier een kampeering van belang, met al de gevolgen die zulke legerbezoeken steeds na zich sleepten.



J. Kenis, gemeentesekretaris, Reeth.
 Hub. Kunst, onderwijzer, Neerstraat, 18, Roermond (Holland).
 Leo Kuylen, Oorderenweg, 1, Eeckeren.
 A. Leenaerts, Walenstraat, 44, Antwerpen.
 Jos Leys, Dorp, 87.
 Louis Maes, kunst- en kerkmeubelen, Sint Lenaerts.
 G. Mariën, Topaasstraat, 19, Berchem.
 Karel Meerbergen, prov. raadslid, Osystraat, 24, Antwerpen.
 M. Mertens, Cogels-Osylei, Berchem.
 I. Leo Michiels-Van Beeck, schoolopziener, Cappellen.
 M. Moors, onderwijzeres, Hoogstraten.
 Ant. Mortelmans, Rolwagenstraat, 17, Antwerpen.
 Jos. Mortelmans, Berthoutstraat, 22, Berchem.
 P. J. Nuytemans, Oud-Gooreind.
 A. Ooms, Viersel.
 V. Ortenzi, Oude Koornmarkt, 58, Antwerpen.
 J. Peeraer, oud-schoolhoofd, Zundert (Nederl.)
 Const. Peeters, Dorp, 108.
 Edward Peeters, Pyckestraat, 21, Antwerpen.
 Flor. Peeters, sigarenfabrikant.
 E. H. F. Peeters, pastoor, Oosterhout (Holland).
 Louis Peeters, Hoevenschebaan, 6-8, Cappellen.
 René Peeters, fotograaf.
 R. Peeters, Oedenkovenstraat, 25, Borgerhout.
 Fl. Pellaers, Kleine Beerstraat, 30, Antwerpen.
 L. Pellaers-Van Beeck, Doornboomstraat, Hove.
 Edw. Pourbaix, brouwer, Gooreind.
 Victor Ribbens, Achterbroeck.
 Dr. L. Schöller, St. Pietersnieuwstraat, 37, Gent.
 J. Segers-Reusens, Gitschotellei, 100, Borgerhout.
 Jos. Snepvangers, Lange Leemstraat, 73, Antwerpen.
 Willem Snepvangers, Dorp, 89.
 Jhr. Mr. M. W. Snoeck, Koestraat, 8, Zwolle (Holland).
 Lod. Staepels, schilder.
 I. Strobant, Voorzitter « Taxandria », Oostmalle.
 J. Thielemans, Heyvaertstraat, Schaerbeek.
 Frans Tiebos, Rudolfstraat, 11, Antwerpen.
 Louis Tiebos, Lange Dijkstraat, 78, Antwerpen.
 Eugene Van Beeck, gemeentesekretaris.
 Jul. Van Beeck, Handelslei, 53.
 Wed. L. Van Beeck, Maarschalk Fochlaan, 88, Schaerbeek.
 E. H. Dr. Van Dregt, pastoor, Nieuwmoer.
 E. H. Van Bueren, pastoor, Borsbeek.
 Karel Van den Branden, Esschen-Wildert.
 E. H. A. Van den Heuvel, St. Pieterstraat, 1, Luik.
 Henri Van den Heuvel, aannemer.
 Wed. J. Van den Heuvel en Kinderen, Hôtel « De Ster ».
 E. H. Lod. Van der Jonckheyd, leeraar.
 Neel Van Deuren, Milisstraat, 48, Antwerpen.
 Prof. Dr. H. J. Van de Weyer, hoogleeraar, Leuven.
 Alf. Van de Wiele, Van Schoorstraat, 99, Schaerbeek.
 J. Van Elsacker, Duffelaerhof, Achterbroeck.
 E. H. J. van Genck, pastoor, Achtmaal-Zundert (Holland).
 V. Van Himbergen, gemeentesekretaris, Raevens.
 J. G. A. van Hogerlinden, Arnhem (Holland).
 E. H. Van Horenbeeck, pastoor, Gooreind.
 Frans Van Hoydonck, onderwijzer, Esschen.
 Frans Van Hoydonck-Hens, brouwer, Wernhout-Zundert (Holl.)
 Jozef Van Hoydonck, gemeentebediende.
 Michel Van Hoydonck, kantoor.
 Wed. Van Laerhoven-Van Beeck, Venusstraat, 44, Antwerpen.
 Frans Van Looveren, brouwer.
 H. Vanmassenhove, ontvanger tolrechten.
 Baron L. van Pottelsberghe de la Potterie, Melle.
 Baronnes L. van Pottelsberghe de la Potterie, kasteel « Sterbosch ».
 A. Van Pul, rijksvecarts.
 E. H. J. Van Rocy, onderpastoor, Esschen.
 Dirk Vansina, letterkundige, Gooreind.
 J. D. H. van Uden, Konijnenwal, J 297, Tiel (Holland).
 J. Van Uytbergen, du Fourneustraart, 29, Berchem.
 Al. Van Oers, Hertog Jan II straat, Erps-Querbs.
 Modest Verellen, wisselagent, Calmthout.
 Th. Verellen, brouwer.

Eug. Verheyen, Van Beersstraat, 6, Antwerpen.
 Ern. Verlooy, villa « 't Heibieke », Brasschaet-Polygoon.
 Constant Vervoort, postontvanger.
 Willem Vorrsselmans, drukker-uitgever, Zundert (Holland).
 Fr. Wouters, Bestuurder der gevangenis, Tongeren.

LEDEN :

- Alf. Akkermans, Bleeken.
 J. Anthonissen, Kruisweg.
 J. Appelian, Van de Wiellei, 54, Brasschaat.
 L. Bervoets, Van den Houte's lei, 3, Deurne.
 Alois Blommaert,
 Corn. Boden, Westdoorn.
 Frans Boden, Westdoorn.
 Jan Boden, Westdoorn.
 Louis Boden, Westdoorn.
 L. Boden, Westdoorn.
 C. Braspenning-Herrygers, Sterbosch.
 Fr. Bresseleers, onderwijzer, Eeckeren-Donck.
 L. Bresseleers, onderwijzer, Loenhout.
 V. Breugelmans, Achterbrug, 149.
 J. Carpentier, Dorp, 96.
 L. Cornelissen, Heyslagschebaan, Brasschaat.
 Jan De Clerck, onderwijzer, Schooten.
 Jan Delcroix.
 G. De Ridder, Architect, Lozanastr. 90, Antwerpen.
 R. De Roover, Heermanstraat, 5, Merxem.
 Ed. De Vrin, Edelinckstraat, 24, Antwerpen.
 Aug. De Winter, Boerhavestraat, 29, Antwerpen.
 Dierckxens, Statiestraat, Esschen.
 J. Dupont, Augustynenstraat, Antwerpen.
 C. Elst, Van Vaerenbergstraat, 6, Berchem.
 Kanunnik A. Erens, Archivaris Abdij Tonger-
 Adr. Francken, Baan. [loo.
 L. Francken, Gasthuishoevestr., 22, Merxem.
 Jan Freyters, Handelslei.
 Mme E. Frison, Lange Van Peltstraat, 32, Antwerpen.
 Em. Goetstouwers, Calmpth. steenweg.
 Felix Goris, Handelslei.
 J. Govaers, Korte Van Peltstraat, 15, Antwerpen.
 Jul. Hens, Dorp, 49.
 Louis Hens, provinciaal raadslid, Pulderbosch.
 Jan Hertoghs, Handelslei.
 Alf. Herrygers, Kruisweg, 103.
 Jan Herrygers, Paal, 190.
 E. H. L. Hicguet, seminarist, Lier.
 J. Hofmans, Bestuurder der Melkerij.
 E. H. Kanunnik Jansen, O. P. archivaris der stad Turnhout.
 C. Kerremans, Handelslei, 60.
 August Kockx.
 C. Kockx, Polderstraat, 192.
 J. Kockx, Van der Keilenstr., 34, Antwerpen.
 E. H. Kanunnik J. Laenen, archivaris v. h. Aartsbisdom, Mechelen.
 E. H. J. Lauwereys, leeraar, Hoogstraten.
 Jan Leenaerts, Eikestraat, 9, Berchem.
 Jozef Leenaerts, Baan.
 E. P. Libertus, o. f. m. Oever, Antwerpen.
 Louis Luyckx, Beersgat, 99.
 G. Meeusen, gemeentearchivaris, Esschen.
 Fr. Meeussen, melkerijbestuurder, Loenhout.
 M. Meylaerts, Posterijhof, Gooreind.
 Corn. Neys, Heiken.
 F. Nickmans, V. d. Wervestr. 61, Antwerpen.
 Aug. Oerlemans, Dorp, 110.
 Fr. Oerlemans, Dorp, 110.
 E. J. Ossenblok, S' Mattheusstraat, 11, Borgerhout.
 Frans Paelinckx, Achterbrug.
 Frans Paelinckx, Steenweg Nienwmoer.
 Fr. Pauwels, Elf Novemberstr. 52, Merxem.
 Flor. Peeters, leeraar M. O. Breda (Holland).
 Fr. Peeters, Kard. Mercierlei 26, Antwerpen.
 Frans Peeters, onderwijzer, Esschen.
 Jan Peeters, hovenier, Calmpthout.
 K. Peeters, Dorp, 82.
 Maria Peeters, Bestuurster Naad- en Snij-school.
 E. H. Philippen, archivaris, Antwerpen.
 Hendrik Pockelè, gemeentebediende.
 Louis Pockelè, trambediende.
 Karel Roelands, Kruisweg, 167.
 J. Roelen, Baan, 94.
 L. Schrijvers, provinciaal raadslid, Gooreind.
 E. Somers, Van Praetlei, 34, Merxem.
 E. H. L. Soons, Onderpastoor, Santhoven.
 Alfons Staepels, Kruisweg.
 Dr. R. Sterckens, Platanenstraat, 13, Brussel.
 Em. Torreele, Archivaris, Hoogstraten.
 P. J. Van de Loch, Dorp, 104.
 Frans Van den Bergh, Ginhoven.
 Jozef Van den Bergh, Baan.
 P. Van den Broeck, Molenstraat, 112.
 P. Van den Broeck, Hamme (O. VI.).
 M. Van den Dorpe, Boesinghe (W. VI.).
 M. Van den Keybus, Westdoorn.
 Alf. Van der Jonckheyd, Dorp, 69.
 Corn. Van der Jonckheyd, Handelslei.
 Cl. Vandoninck, onderwijzer, MeerhoutGestel.
 H. Van Dyck, brouwer, Loenhout.
 J. Van Sand, Bredabaan, 160, Brasschaat.
 J. Van Tichelt, Bredabaan.
 Louis Van Geel, Dorp, 112.
 Fernand Van Gelder, Jean d'Ardennestraat, 50, Brussel.
 Math. Van Gils.
 Em. Van Hoeydonck, Polderstraat, 194.
 Em. Van Hoydonck, Polderstraat, 200.
 Jozef Van Looveren, Breikelen.
 Jozef Van Looveren, Baan, 95.
 Louis van Looveren, Breikelen.
 V. Van Nucten, landbouwingenieur, Esschen.
 Jozef Van Oevelen, Achterbroeck.
 J. Van Wyck, Vinkenstraat, 30, Antwerpen.
 M. Verhoeven, Donckschesteenweg, Brasschaat.
 Gerard Verstraelen, Vrijheid, Hoogstraetn.
 Jozef Verellen, bediende, Dorp, 21.
 Corn. Vermeiren, Kl. Biest.
 St. Verelst, onderwijzer, Lier.
 Jan Verstraelen-Cox, Dorp.
 Al. Vervoort, Mutsaertstraat, 38, Antwerpen.
 Karel Vervoort, bediende.
 Alf. Weygers, Handelslei.
 Alf. Wouters, notaris, Merxplas.

Te verkrijgen op het Sekretariaat van den Oudheidkundigen Kring:
Overzicht der Dagbladpers. (Gelegenheidsnum. van *Wesalia*) 2,— fr.
Verschenen jaargangen Wesalia 7,50 fr.
Afzonderlijke nummers 2,— fr.